

Elżbieta Żak, Iwona Szpringer

Katedra Prawa Rzymskiego UMCS (1951–2009)

Studia Iuridica Lublinensia 13, 111-121

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ELŻBIETA ŻAK, IWONA SZPRINGER

Katedra Prawa Rzymskiego UMCS (1951–2009)*

Roman Law Department UMCS (1951–2009)

SKŁAD OSOBOWY KATEDRY PRAWA RZYMSKIEGO. OSOBY WSPÓŁPRACUJĄCE

Wydział Prawa UMCS został powołany do życia 12 września 1949 r. na podstawie rozporządzenia Ministra Oświaty (Dz. U. z 1949 r. nr 53, poz. 411).¹ Dnia 23 września 1949 r. katedry Wydziału Prawa ulokowane zostały w budynku byłego Dowództwa Okręgu Wojskowego – dawny pałac Radziwiłłów (*Collegium Iuridicum* przy pl. Litewskim 3).²

Katedra Prawa Rzymskiego została utworzona dwa lata później. Zgodnie ze skorygowaną przez władze Ministerstwa Oświaty uchwałą Rady Wydziału Prawa z 6 lutego 1950 r., Katedra od 11 stycznia 1951 r. weszła w skład Zespołu Katedr Historii Prawa kierowanego przez prof. dr. Leona Halbana. Zespół objął również Katedrę Powszechnej Historii Ustrojów Państwowych i Prawa oraz Katedrę Historii Państwa i Prawa Polskiego.³

Organizatorem i kierownikiem Katedry Prawa Rzymskiego był Adam Wiliński. Jako absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, rozpoczął pracę naukową w Katedrze Prawa Rzymskiego tego Uniwersytetu pod kierownictwem prof. Wacława Osuchowskiego. Pracę doktorską na temat obowiązków alimenta-

* Artykuł był prezentowany na konferencji „Katedra Prawa Rzymskiego w dziejach Wydziału Prawa i Administracji UMCS”, zorganizowanej 7 października 2009 r.

¹ J. Malarczyk, *Powstanie i organizacja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w świetle źródeł*, Lublin 1968, s. 380, cytowany dalej jako: Malarczyk.

² Malarczyk, s. 380.

³ *25 lat Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, Lublin 1975, red. J. Malarczyk i R. Tokarczyk, s. 30, cytowane dalej jako: 25 lat WPiA.

cyjnego⁴ w prawie rzymskim obronił w 1949 r., po czym w 1951 r. przyjął propozycję utworzenia Katedry Prawa Rzymskiego na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, którą później sam kierował.

Pierwszym pracownikiem Katedry kierowanej przez profesora Adama Wilińskiego był mgr Adam Tarkiewicz (były pracownik Katedry Historii Państwa i Prawa).⁵ W 1956 r. Adam Wiliński objął stanowisko docenta. W latach 1955–1957 profesor łączył funkcję kierownika Katedry z funkcją prodziekana, a następnie w latach 1957–1962 z funkcją dziekana Wydziału Prawa UMCS.⁶

W 1961 r. w Katedrze Prawa Rzymskiego został zatrudniony mgr Mieczysław Żołnierczuk, początkowo jako asystent, a od 1963 r. jako starszy asystent.⁷

W 1963 r. Katedra Prawa Rzymskiego została przeniesiona do gmachu Wydziału Humanistycznego.⁸ W 1966 r. skład osobowy Katedry rozszerzono; zatrudniony został mgr Marek Kuryłowicz, który rok później przeszedł na stanowisko asystenta.⁹

W 1967 r. za całokształt działalności naukowej dr Adam Wiliński otrzymał nagrodę II stopnia Ministerstwa Oświaty¹⁰, a rok później uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego.¹¹

Rok 1969 był istotny w dziejach Katedry Prawa Rzymskiego. Mieczysław Żołnierczuk obronił wówczas pracę doktorską pt. *Falsus procurator w rozwoju historycznym instytucji prokuratora rzymskiego prawa prywatnego*, napisaną pod kierunkiem prof. Adama Wilińskiego. W tym też roku otrzymał III nagrodę w konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie.¹²

Nastąpiło również powiększenie składu osobowego Katedry – na stanowisku asystenta została zatrudniona mgr Wanda Wójtowicz, natomiast mgr Marek Kuryłowicz – na stanowisku starszego asystenta.

W 1970 r. Katedra Prawa Rzymskiego weszła w skład Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa. Warto podkreślić, że w tym czasie doszło też do reorganizacji struktury całego Wydziału Prawa i Administracji UMCS, w związku z wdrażaną w całym państwie reformą szkolnictwa wyższego.¹³

W 1973 r. Marek Kuryłowicz uzyskał stopień doktora nauk prawnych w związku z obroną pracy doktorskiej pt. *Adopcja w rzymskim prawie przedklasycznym*

⁴ Tytuł rozprawy *Rozwój historyczny obowiązków alimentacyjnych między krewnymi w prawie rzymskim*. Praca nie została wydana drukiem.

⁵ 25 lat WPiA, s. 56.

⁶ *Ibid.*, s. 57.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibid.*, s. 58.

⁹ *Ibid.*, s. 56.

¹⁰ *Ibid.*, s. 58.

¹¹ Akta osobowe dot. A. Wilińskiego z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

¹² Akta osobowe dot. M. Żołnierczuka z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

¹³ 25 lat WPiA, s. 31, 33.

i klasycznym, napisaną pod kierunkiem prof. Adama Wilińskiego. W 1974 r. za rozprawę doktorską dr Marek Kuryłowicz otrzymał I nagrodę w XVI edycji ogólnopolskiego konkursu „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie i został zatrudniony na stanowisku adiunkta.¹⁴

Profesor Adam Wiliński rozpoczął sprawowanie funkcji dyrektora Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa w 1974 r.¹⁵

Z dniem 1 listopada 1974 r. w Zakładzie Prawa Rzymskiego została zatrudniona Joanna Kosiorkiewicz na stanowisku asystenta, a od 1 października 1976 r. na stanowisku starszego asystenta. Pod kierunkiem prof. Wilińskiego rozpoczęła przygotowania pracy doktorskiej na temat: *Konwalescencja czynności prawnych w prawie rzymskim*.

W 1976 r. Adam Wiliński uzyskał tytuł naukowy profesora zwyczajnego.

Dnia 20 kwietnia 1977 r. odbyło się kolokwium habilitacyjne dr. Marka Kuryłowicza na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej pt. *Adoptio prawa rzymskiego. Rozwój i przemiany w okresie poklasycznym i justyniańskim*.¹⁶ Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych Marek Kuryłowicz został powołany na stanowisko docenta.¹⁷

Dnia 21 maja 1977 r. zmarł prof. Adam Wiliński. Od 1 lipca 1977 r. kuratelę nad Zakładem objął dr hab. Marek Kuryłowicz, a od 1 listopada tegoż roku został powołany na kierownika Zakładu Prawa Rzymskiego.¹⁸

W 1978 r. dr hab. Marek Kuryłowicz przejął opiekę nad rozwojem naukowym mgr Joanny Kosiorkiewicz. Wtedy też (głównie z powodu braku dostępu do literatury zagranicznej i trudności źródłowych) został zmieniony temat jej pracy doktorskiej.¹⁹

W dniu 28 czerwca 1978 r. odbyło się kolokwium habilitacyjne dr. Mieczysława Żołnierczuka na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej pt. *Rzymskie sądownictwo polubowne /okres przedklasyczny i klasyczny/*.²⁰ W tym też roku dr hab. Mieczysław Żołnierczuk został wyróżniony nagrodą III stopnia rektora UMCS za szczególne osiągnięcia w pracy naukowo-dydaktycznej i wychowawczej, a w roku następnym za pracę habilitacyjną otrzymał wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie.²¹

¹⁴ Akta osobowe dot. M. Kuryłowicza z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

¹⁵ 25 lat WPiA, s. 57.

¹⁶ *Polska lat dziewięćdziesiątych. Przemiany państwa i prawa. 50 lat Wydziału Prawa i Administracji UMCS*, t. I, Lublin, 1999, s. 192, cytowane dalej jako: *Polska lat 90.*, t. I.

¹⁷ *Polska lat 90.*, t. I, s. 77.

¹⁸ Akta osobowe dot. M. Kuryłowicza z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

¹⁹ *Sytuacja prawna dziecka poczętego, a nienarodzonego według prawa rzymskiego* – akta osobowe dot. J. Kosiorkiewicz z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

²⁰ *Polska lat 90.*, t. I, s. 193.

²¹ Akta osobowe dot. M. Żołnierczuka z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

Rok 1981 wymaga szczególnego odnotowania z uwagi na następujące fakty: dr hab. Mieczysław Żołnierczuk objął kierownictwo Zakładu Prawa Rzymskiego Filii UMCS w Rzeszowie²², dr hab. Marek Kuryłowicz rozpoczął sprawowanie funkcji prodziekana Wydziału Prawa i Administracji UMCS w Lublinie, a na stanowisku asystenta w Zakładzie Prawa Rzymskiego w Lublinie została zatrudniona mgr Elżbieta Żak.²³

W związku z wygaśnięciem umowy o pracę mgr Joanny Kosioriewicz, w listopadzie 1983 r. odbył się konkurs na stanowisko asystenta w Zakładzie Prawa Rzymskiego. W wyniku konkursu została zatrudniona mgr Jolanta Durajska, która pracowała w Zakładzie do końca sierpnia 1985 r.²⁴

W czerwcu 1985 r. został przeprowadzony konkurs na stanowisko asystenta – stażysty, jego rozstrzygnięcie zaowocowało zatrudnieniem: Krzysztofa Amielańczyka²⁵ oraz mgr Elżbiety Kiszczak, która pracowała do 1986 r.²⁶

Uchwałą Rady Państwa z 19 czerwca 1989 r. dr hab. Marek Kuryłowicz otrzymał tytuł naukowy profesora nauk prawnych, a 26 czerwca 1989 r. został mianowany na stanowisko profesora.²⁷

W 1989 r. pod kierunkiem prof. Marka Kuryłowicza, ks. Antoni Dębiński obronił pracę doktorską w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pt. *Ustawodawstwo karne rzymskich cesarzy chrześcijańskich w sprawach religijnych*.²⁸

W 1992 r. Mieczysław Żołnierczuk został prof. nadzwyczajnym UMCS.²⁹

Dnia 14 października 1992 r. mgr Elżbieta Żak obroniła rozprawę doktorską pt. *Cura prodigi w prawie rzymskim*, napisaną pod kierunkiem profesora Marka Kuryłowicza. W tym samym dniu Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS nadała jej stopień doktora nauk prawnych. Za rozprawę doktorską dr Elżbieta Żak otrzymała pierwszą nagrodę w XXXVI ogólnopolskim konkursie „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie, ogłoszonym w 1995 r., a rozstrzygniętym w październiku 1996 r.³⁰

²² Wydział Prawa UMCS w 1964 r. uruchomił punkt konsultacyjny zaocznych studiów prawnych w Rzeszowie, a następnie zarządzeniem Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 18 kwietnia 1969 r. powołana została w Rzeszowie Filia UMCS.

²³ Akta osobowe dot. E. Żak z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

²⁴ Akta osobowe dot. J. Durajskiej z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

²⁵ Akta osobowe dot. E. Kiszczak i K. Amielańczyka z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

²⁶ Protokół posiedzeń Zakładu Prawa Rzymskiego z 5 listopada 1986 r.

²⁷ Pismo z 26 czerwca 1989 r., nr DKS.III.1902–25/83/89, w: Akta osobowe dot. M. Kuryłowicza z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

²⁸ Polska lat 90., t. I, s. 78.

²⁹ Por. *Informator Wydziału Prawa i Administracji*, Lublin 1999, s. 119, cytowany dalej jako: *Informator*.

³⁰ Akta osobowe dot. E. Żak z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

Dnia 17 listopada 1994 r. mgr Krzysztof Amielańczyk obronił pracę doktorską pt. *Lex Cornelia de sicariis et veneficiis w okresie późnej republiki rzymskiej*; promotorem pracy był prof. dr hab. Marek Kuryłowicz. Uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji UMCS z 28 listopada 1994 r. mgr Krzysztof Amielańczyk otrzymał stopień doktora nauk prawnych.³¹

W 1995 r. profesor Marek Kuryłowicz został zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego w wyniku ogłoszonego w tym roku konkursu.³²

W 1996 r. Zakład Prawa Rzymskiego otrzymał nowy etat dydaktyczno-naukowy³³, który od czerwca 1996 r. do września 1997 r. zajmowała mgr Agnieszka Toporek.³⁴ Dnia 1 października 1997 r. na stanowisku asystenta została zatrudniona mgr Iwona Szpringer.

W 1999 r. pod kierunkiem prof. Marka Kuryłowicza, mgr Marzena Dyjakowska obroniła rozprawę doktorską w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pt. *Prawo rzymskie w Akademii Zamojskiej w XVIII wieku*.³⁵

W dniu 1 grudnia 2004 r. na Wydziale Prawa i Administracji UMCS odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr Renaty Świrgoń-Skok (pracownika Uniwersytetu Rzeszowskiego). Promotorem pracy pt. *Nieruchomość i zasady akcesji według prawa rzymskiego* był prof. Marek Kuryłowicz.

Dnia 28 czerwca 2005 r. mgr Iwona Szpringer przystąpiła do publicznej obrony pracy doktorskiej *Pierwszeństwo zastawów w prawie rzymskim*, napisanej pod kierunkiem prof. Marka Kuryłowicza. Rada Wydziału Prawa i Administracji UMCS 29 czerwca 2005 r. nadała jej stopień doktora nauk prawnych. Za pracę doktorską dr Iwona Szpringer otrzymała wyróżnienie w edycji XLI ogólnopolskiego konkursu „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie.³⁶

W roku akademickim 2005/2006 na doktoranckie studia prawnicze w systemie niestacjonarnym zostały przyjęte: mgr Klaudia Jerz, mgr Anna Pawłowska, mgr Renata Wiaderna-Kuśnierz (od 2007/2008 w systemie stacjonarnym). Na opiekuna naukowego doktorantek został powołany prof. dr hab. Marek Kuryłowicz.

Dnia 28 czerwca 2007 r. odbyło się kolokwium habilitacyjne dr. Krzysztofa Amielańczyka na podstawie dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej pt. *Rzymskie prawo karne w reskryptach cesarza Hadriana*.³⁷ W XLIII edycji ogólnopolskiego konkursu „Państwa i Prawa” na najlepsze prace habilitacyjne i doktorskie dr hab. Krzysztof Amielańczyk otrzymał I nagrodę.³⁸

³¹ Akta osobowe dot. K. Amielańczyka z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

³² Akta osobowe dot. M. Kuryłowicza z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

³³ Protokół posiedzeń Zakładu Prawa Rzymskiego z 20 maja 1996 r.

³⁴ Akta osobowe dot. A. Toporek z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

³⁵ Polska lat 90., t. I, s. 78.

³⁶ Akta osobowe dot. I. Szpringer z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

³⁷ Polska lat 90., t. I, s. 192.

³⁸ Akta osobowe dot. K. Amielańczyka z zasobów Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa.

W roku akademickim 2008/2009 został przyjęty na niestacjonarne doktorskie studia prawnicze mgr Andrzej Chmiel. Opiekunem doktoranta został dr hab. Krzysztof Amiełańczyk.

W maju 2009 r. odbyła się na WPIA UMCS publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. Tomasza Banacha, pod tytułem *Rzymska tradycja prawna w ideologii obozu narodowego Polski międzywojennej*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Marka Kuryłowicza.

KIERUNKI BADAŃ NAUKOWYCH

W kręgu zainteresowań Katedry Prawa Rzymskiego, od początku jej istnienia, znajdowały się zagadnienia z zakresu rzymskiego prawa prywatnego, ze szczególnym uwzględnieniem prawa osobowego, rodzinnego, rzeczowego, zobowiązań³⁹ i spadkowego. Jednak nie można nie zauważyć prac poświęconych tematyce prawa procesowego, stanowiącego podstawowy obszar badawczy prof. Mieczysława Żołnierczuka. Z tego zakresu profesor przedstawił nie tylko szereg artykułów, lecz także monografię o sądownictwie polubownym *Rzymskie sądownictwo polubowne (okres przedklasyczny i klasyczny)*.⁴⁰ Ostatnio problematyka ta stała się przedmiotem zainteresowań dr I. Szpringer – w zakresie postępowania egzekucyjnego.

Z zakresu prawa osobowego na uwagę zasługują liczne prace poświęcone sytuacji prawnej niewolników autorstwa prof. A. Wilińskiego,⁴¹ a także prof. Mieczysława Żołnierczuka.⁴² Zainteresowania prof. Adama Wilińskiego, dotyczące przesłanek wpływających na zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, kontynuowali: prof. Marek Kuryłowicz⁴³ i dr Elżbieta Żak.⁴⁴

Całkowicie nową problematykę podjął prof. Kuryłowicz, pisząc liczne artykuły na temat dokumentu i czynności notarialnych w prawie rzymskim. Zainteresowania Profesora z uwagi na komparatystyczny charakter zagadnień wyszły poza ramy prawa rzymskiego.⁴⁵

³⁹ Informator, s. 28.

⁴⁰ Lublin 1978, ss. 239 z rec. W. Wołodkiewicz, „Iura” 1978, nr 29, s. 255–256.

⁴¹ Zestawienie prac na powyższy temat zob.: M. Zabłocka, *Romanistyka polska po II wojnie światowej*, Warszawa 2002, s. 73 i n., cytowana dalej jako: Zabłocka.

⁴² Zestawienie prac na powyższy temat zob. Zabłocka, s. 74.

⁴³ W zakresie odpowiedzialności za czyny bezprawne zob.: *Odpowiedzialność „nieletnich” za czyny bezprawne w prawie rzymskim*, [w:] *Postępowanie z nieletnimi*, Lublin, 1988, s. 9–19.

⁴⁴ Problematyka dotycząca marnotrawców w rzymskim prawie prywatnym – zob. szerzej: Zestawienie prac na powyższy temat – Zabłocka, s. 81.

⁴⁵ Zestawienie artykułów na ten temat do 2002 r. zob. Zabłocka, s. 84.

Z zakresu prawa rodzinnego w Katedrze Prawa Rzymskiego powstały dwie obszernie monografie poświęcone adopcji oraz kilkanaście artykułów autorstwa prof. Marka Kuryłowicza.⁴⁶

W ścisłym znaczeniu tego pojęcia rzymskim prawem rzeczowym w Katedrze Prawa Rzymskiego zajmowały się dr Elżbieta Żak⁴⁷ i dr Iwona Szpringer.⁴⁸ Tematyka prawa rzeczowego w ujęciu prawnoporównawczym była przedmiotem zainteresowań wielu pracowników Katedry.⁴⁹

Prawo obligacyjne stało się obszarem badawczym prof. Mieczysława Żołnierczuka, który poświęcił pracę doktorską konstrukcji prawnej umocowania *procurator*. Profesor Marek Kuryłowicz poruszał natomiast tematykę zobowiązań w pracach dotyczących gier losowych i kontraktów aleatoryjnych, a także *iniuria*.⁵⁰ Obecnie problematyka prawa obligacyjnego znalazła się w kręgu zainteresowań badawczych dr Elżbiety Żak, która zajmuje się kwestią wygaśnięcia zobowiązań na skutek śmierci.⁵¹

Zagadnienia z zakresu prawa spadkowego były także podejmowane przez pracowników Katedry. Profesor Kuryłowicz zajmował się tematyką: dziedziczenia przeciwtestamentowego, formami testamentów, dziedziczenia ustawowego, przy sporzeń częściowych na gruncie prawa spadkowego⁵², a nawet kwestiami podatkowymi związanymi z dziedziczeniem.⁵³

⁴⁶ Praca doktorska oraz praca habilitacyjna, która została wydana także w języku niemieckim: *Die adoptio im klassischen römischen Recht*, Warszawa 1981, ss. 179. Zestawienie artykułów zob. Zabłocka, s. 90 i n.

⁴⁷ *Actio hypothecaria, czyli windykacja zastawu*, [w:] *Honeste vivere...*, Księga pamiątkowa ku czci Profesora Władysława Bojarskiego, Toruń 2001, s. 313–323.

⁴⁸ Praca doktorska na temat *Pierwszeństwo zastawów w prawie rzymskim i artykuły dot. problematyki prawa rzeczowego* – zob. m.in. Zabłocka, s. 99.

⁴⁹ K. Amiełańczyk, *Zastosowanie rzymskiej zasady nemo plus iuris ad alim transferre potest quam ipse habet do oceny skuteczności zbycia nieistniejących udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, [w:] *Polska lat 90.*, t. III, Lublin, 1999, s. 355–362; M. Kuryłowicz, *Zasada superficies solo cedit w rozwoju historycznym*, [w:] *Obrót nieruchomościami w praktyce notarialnej*, Kraków 1997, s. 79–92; E. Żak, *Współczesne przemiany zasady superficies solo cedit*, [w:] *Polska lat 90.*, t. III, s. 319–328 oraz I. Szpringer kilka opracowań dotyczących problematyki zastawu w ujęciu prawnoporównawczym.

⁵⁰ Zob. zestawienie Zabłocka, s. 114 i n.

⁵¹ Zob. m.in. artykuły: *Niedziedziczność pasywna skarg wynikających z deliktów w rzymskim prawie klasycznym*, [w:] *Współczesna romanistyka prawnicza w Polsce*, red. A. Dębiński, Lublin 2004, s. 353–366 i *Actiones vindictam spirantes*, [w:] *Contra leges et bonos mores. Przestępstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie. Materiały z konferencji zorganizowanej przez Zakład Historii Starożytnej oraz Katedrę Prawa Rzymskiego UMCS*, Lublin 2005, s. 389–400 i inne.

⁵² Por. zestawienie prac – Zabłocka, s. 119 i n. oraz *Bibliografia publikacji naukowych pracowników Wydziału w latach 1999–2003*, Lublin 2005, s. 94–95, cytowana dalej jako: *Bibliografia 1999–2003*.

⁵³ *Vicissima hereditatum. Z historii podatku od spadków*, [w:] *W kręgu prawa podatkowego i finansów publicznych. Księga dedykowana prof. C. Kosikowskiemu w 40-lecie pracy naukowej*, Lublin 2005, s. 217–223.

Problematyką prawa spadkowego zajmowała się także mgr J. Kosiorkiewicz.⁵⁴ Oprócz prac z zakresu prawa prywatnego, powstawały w Katedrze Prawa Rzymskiego opracowania na temat rzymskiego prawa publicznego, które w okresie pierwszych lat istnienia Katedry nie cieszyło się wśród romanistów polskich zainteresowaniem. Profesor Wiliński podjął problematykę dotyczącą ustroju administracyjnego państwa rzymskiego okresu republiki i pryncypatu.⁵⁵ Prawdziwy przełom zainteresowań prawem publicznym nastąpił w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia.⁵⁶ Profesor Kuryłowicz kontynuował temat dotyczący działalności niższych magistratur, wszechstronnie zbadał działalność edylów, najwnikliwiej też z romanistów polskich zgłębił tematykę z pogranicza prawa i obyczajowości, poświęcając jej wiele artykułów⁵⁷ i pracę monograficzną *Prawo i obyczaje w starożytnym Rzymie* (Lublin 1994). Zainteresowania profesora Kuryłowicza, dotyczące oddziaływania prawa rzymskiego na współczesną cywilizację, zaowocowały pracami monograficznymi: *Historia i współczesność prawa rzymskiego* (Lublin 1984), *Prawo rzymskie. Historia – tradycja – współczesność* (Lublin 2003), *Symbol prawa ludzkiego. Szkice o prawie rzymskim w utworach Louisa Aragona i Mieczysława Jastruna* (Lublin 2008).

Istotną pozycją w historii Katedry Prawa Rzymskiego jest ta część dorobku Profesora, która dotyczy Akademii Zamoyskiej: *Rozprawa Jana Zamoyskiego o senacie rzymskim* (współautor W. Witkowski, Lublin 1997) i wiele innych publikacji Profesora z tego zakresu.⁵⁸

Trudno dokładnie stwierdzić, kiedy w kręgu zainteresowań Katedry Prawa Rzymskiego znalazła się problematyka rzymskiego prawa karnego. Pierwsza wzmianka na ten temat pojawia się w 1984 r. W protokole z posiedzenia Katedry z 11 października 1984 r. można przeczytać: „doc. dr hab. Marek Kuryłowicz wrócił ze stypendium naukowego im. Humbolтта w Monachium, które trwało od marca do września br. Głównymi kierunkami działalności naukowej w Monachium były: [...] rzymskie prawo karne [...]”.

Zainteresowania prawa karnego stały się z czasem podstawowym kręgiem naukowego pola badawczego dr. hab. K. Amielańczyka. W jego pracy naukowej można wyróżnić zasadniczo dwie grupy zagadnień – pierwsza związana jest z prawem karnym okresu republiki rzymskiej, a zwłaszcza z ustawodawstwem

⁵⁴ *Dziedziczenie beztestamentowe pogrobowców w prawie rzymskim klasycznym*, „Rzeszowskie Zeszyty Naukowe, Prawo–Ekonomia–Rolnictwo” 1988, nr 6, s. 142–156.

⁵⁵ Zestawienie artykułów: Zabłocka, s. 135–136.

⁵⁶ *Ibid.*, s. 135.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Zobacz m.in. zestawienie artykułów w *Bibliografia publikacji naukowych pracowników Wydziału*, Lublin 1999, s. 296–300 oraz *Bibliografia 1999–2003*, s. 93; Zabłocka, s. 51–52.

karnym Korneliusza Sulli⁵⁹, druga z dziejami prawa karnego okresu pryncypatu, szczególnie z ustawodawstwem cesarza Hadriana⁶⁰.

Katedra Prawa Rzymskiego UMCS z „siostrzaną” Katedrą KUL i Katedrą Historii Starożytnej UMCS były współorganizatorami ogólnopolskich konferencji naukowych w latach 1993, 1994, 1997, 2000, 2004, 2007, poświęconych różnym aspektom prawa karnego. Referaty z sympozjów zostały opublikowane jako następujące publikacje: *Prawo karne w starożytnym Rzymie* (1993)⁶¹, *Kara śmierci w starożytnym Rzymie* (1996), *Religia i prawo karne w starożytnym Rzymie* (1998), *Crimina et mores. Prawo karne i obyczaje w starożytnym Rzymie* (2001), *Contra leges et bonos mores. Przepęstwa obyczajowe w starożytnej Grecji i Rzymie* (2005), *Salus rei publicae suprema lex. Ochrona interesów państwa w prawie karnym starożytnej Grecji i Rzymu* (2007).

W zakresie badań nad rzymskim prawem karnym Katedra Prawa Rzymskiego zyskała opinię czołowego ośrodka badawczego w Polsce.⁶²

DYDAKTYKA

Pracownicy Katedry Prawa Rzymskiego prowadzą zajęcia z prawa rzymskiego i łacińskiej terminologii prawniczej w różnych formach organizacyjno-dydaktycznych (wykłady, konwersatoria, ćwiczenia). Katedra może poszczycić się własnymi podręcznikami do prowadzonych przedmiotów. Już w 1969 r. ukazał się podręcznik autorstwa profesora Wilińskiego *Zarys rzymskiego prawa prywatnego* wydany w dwóch częściach, z pierwotnym przeznaczeniem dla studentów prawa zaocznego. Z uwagi na jego walory dydaktyczne, profesor Kuryłowicz opracował nową wersję tej pozycji jako podręcznik służący wszystkim studentom. Po raz pierwszy podręcznik: M. Kuryłowicz, A. Wiliński *Rzymskie prawo prywatne. Zarys wykładu*, ukazał się w 1999 r., i do chwili obecnej doczekał się czterech wydań (zmienianych i uzupełnianych). Niewątpliwie istotną pomocą dydaktyczną jest także (wydany po raz pierwszy w 1995 r.) *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych*, kilkakrotnie wznawiany od 1998 r. pod nowym tytułem – *Słownik terminów, zwrotów i sentencji prawniczych łacińskich oraz pochodzenia łacińskiego*.

⁵⁹ Niepublikowana rozprawa doktorska pt. *Lex Cornelia de sicariis et veneficiis w okresie późnej republiki rzymskiej* i inne artykuły.

⁶⁰ *Rzymskie prawo karne w reskryptach cesarza Hadriana*, Lublin 2006, ss. 289 i inne publikacje z tej tematyki.

⁶¹ Biuletyn LTN 1993, Humanistyka, vol. 34, nr 1.

⁶² Informator, s. 29, a także Zabłocka (s. 129 i n. oraz 184), która szczegółowo podaje wykaz prac m.in. pracowników Katedry Prawa Rzymskiego z zakresu prawa karnego do 2002 r.

Na kierunku „prawo” prowadzone są przez pracowników Katedry zajęcia z prawa rzymskiego i łacińskiej terminologii prawniczej zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych (wieczorowych i zaocznych). Na kierunku „administracja” prowadzone są natomiast zajęcia z łacińskiej terminologii prawniczej i historii europejskiego prawa sądowego.

Profesor Marek Kuryłowicz i dr hab. Krzysztof Amielańczyk prowadzą seminaria z prawa rzymskiego oraz prawa starożytnej Mezopotamii (kierunek prawo) i historii europejskiego prawa sądowego (kierunek administracja). Poza tym samodzielnie pracownicy Katedry prowadzą wykłady monograficzne. Wykład *Prawa antyczne* autorstwa profesora Kuryłowicza jest rozszerzeniem wcześniejszego wykładu *Kodeks Hammurabiego*. Dodać należy, że studenci uczęszczający na wykład monograficzny prof. M. Kuryłowicza mogą rozszerzać swoją wiedzę na podstawie monografii, autorstwa Profesora, pt. *Prawa antyczne. Wykłady z historii najstarszych praw świata* (Lublin 2006). Publikacja ta powstała jako ukoronowanie cyklu otwartych wykładów ogólnouniwersyteckich pt. *Najstarsze prawa świata*, wygłoszonych w 2005 r.

Z kolei dr hab. Krzysztof Amielańczyk prowadzi wykład monograficzny na temat rzymskiego prawa karnego.

*

W ciągu 58-letniej historii Katedry Prawa Rzymskiego odnotować można następujące dane faktoGRAFICZNE: 12 osób zatrudnionych, z których 5 obroniło rozprawy doktorskie⁶³, a 3 uzyskały tytuł doktora habilitowanego nauk prawnych⁶⁴, 8 osób współpracujących z Katedrą o statusie doktoranta lub działających pod kierownictwem naukowym prof. Marka Kuryłowicza, z których 4 uzyskały stopień doktora⁶⁵, a jedna doktora habilitowanego nauk prawnych.⁶⁶

Powyżej przedstawione dane to tylko liczby, a prawdziwą historię Katedry Prawa Rzymskiego na przestrzeni tych lat tworzyli ludzie w niej zatrudnieni, z nią związani oraz ich praca.

⁶³ M. Żołnierczuk, M. Kuryłowicz, E. Żak, K. Amielańczyk, I. Szpringer.

⁶⁴ M. Kuryłowicz, M. Żołnierczuk, K. Amielańczyk.

⁶⁵ A. Dębiński, M. Dyjakowska, R. Świrgoń-Skok, T. Banach.

⁶⁶ A. Dębiński.

SUMMARY

The article relates to the history of the Roman Law Department beginning from the time of its establishment in 1951 to 2009, that is the year of the sixtieth jubilee of the Faculty of Law.

The authors considered the subject in three separate aspects.

The first one related to the staff issues of the Roman Law Department in the above mentioned period, considering their scientific development, achievements and awards in the scientific and didactic fields.

The second field of interest dealt with the directions of the scientific research conducted by the staff of the Department related to the subject of the Roman Criminal Law, that is in the field of the research in which the UMCS Roman Law Department is a forerunner of.

The third group of problems touched on in the analysis covered the issues linked to the teaching methods implemented by the staff of the Department in the period discussed.